

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2006. május 8. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS

Időtartam: 60 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

A feladatokat tetszőleges sorrendben oldhatja meg!

Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le! Egyértelmű válaszokat adjon!

Ügyeljen a helyesíráásra! Ha bizonytalan, használja a helyesírási szótárt!

Eredményes munkát kívánunk!

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Horn Gergely

A turizmus hatása az ökológiai és a társadalmi sokféleségre

Turizmus. E szó hallatára az Adria kékje, a Magas-Tátra kopár, kétezres hegycsúcsai, Párizs fényei, a Március 15. téren hömpölygő külföldiek vagy éppen egy szép bürzsönyi kirándulás jut legtöbbször eszébe. Talán csak azok gondolkodnak másképpen s nyilatkoznak a turizmusról kevesebb elragadtatással, akik a turisták állandó jelenlétének fokozottan kitett helyeken élnek, ám a turizmus hatását még ők is kedvezőnek ítélik meg. Vajon tényleg ilyen egyértelműen pozitív jelenség a turizmus?

A közlekedés forradalma, azaz a vasút születése óta a turizmus egyre többek által űzött szabadidős tevékenység. Ennek a folyamatnak még az olajválságok sem tudtak gátat szabni. Manapság azonban mintha elérné telítettségi pontját, hiszen azok, akik megengedhetik maguknak a rendszeres utazást, általában utaznak is, évenként legalább egyszer, de a síelés tömegessé válásával egyre inkább kétszer; ráadásul számtalanszor indulnak útnak egy-egy hétvégén is. Úgy látszik tehát, hogy legalábbis a világ fejlettebb részeiben az utazás szükségletté vált. Már az ókori görögök és rómaiak is utaztak. Igaz, míg a görögök mindig valamilyen konkrét úti céllal (például a delphoi jósda vagy Olümpia megtekintésére) indultak el, addig a rómaiak a kimondottan önmagukért való tengerparti utazásokat részesítették előnyben.

Állandóan változik a turizmus politikai, társadalmi, illetve tudományos megítélése. Az első, úgynevezett *pártoló* szakaszban minden fórumon teljes hévvel támogatják terjedését: a kedvező hatásokat beárnyékoló tényezőket egyelőre nem veszik észre, mert azok még nem is jelentkeztek, illetve a megsemmisülő értékeket kevésbé tartják fontosnak a gazdasági eredménynél. A második, *kétkedő* szakaszban a kedvezőtlen hatásokra helyeződik a hangsúly: korlátozzák a fejlesztéseket, és igyekeznek a meglévő értékeket úgy megőrizni, hogy ne is kerülhessenek a kíváncsi turista szeme elé. A harmadik, *alkalmazkodó* szakaszban megkísérlik a kedvező és kedvezőtlen hatásokat „kibékíteni” egymással, s igyekeznek a negatív tényezőket megfelelő szervezéssel a fenntarthatóság szintjére csökkenteni. Így kerül a hangsúly a falusi és az ökoturizmusra. Végül a negyedik, *megismerésen alapuló* szakaszban az egyes társadalmi, gazdasági és természeti adottságok feltárásán és összeegyeztetésén fáradoznak. Gazdasági okokból hagyják például, hogy bizonyos területeket tönkretessen a tömegturizmus, míg másokat – akár a tömegturizmus imént mutatott elterelésével – igyekeznek megőrizni. (Jelezzük, hogy Magyarország jelenleg a máshol már az 1970-es években túlhaladott *pártoló* szakaszban van.)

Az esetek többségében a turistát valamilyen természeti tünemény vonzása indítja útnak. Vonzerőt jelenthet a napfény, a tenger, a hegyek, a hó, a fauna, a flóra, a táj, egy barlang, különféle gyógyvizek és a nemzeti parkok. A turisztikai fogadó területeknek fenn kell tartaniuk ezeket a vonzerőt gyakorló képződményeket, ha a jövőben is számítanak turistákra. Ebből arra következtethetnénk, hogy valójában nincs is probléma, hiszen a turizmus – az egyéb gazdasági ágazatokkal szemben – a természet megőrzésében érdekelt. Ez azonban csak félig igaz.

A turista azt tartja természeti értéknek, amit lát. Az erdőben ugránczó sárgarigót nyilván megőrzendőnek tartja. Csakhogy a sárgarigó szúnyoglárvákat fogyaszt, így a turista által elvárt szúnyogirtás a madár élőhelyét veszélyezteti. Az erdőben csörgedező patak kristálytisztaságát is fontos értéknek tartjuk, de nem vesszük tudomásul, hogy saját szállodánk szennyvize néhány kilométerrel lejjebb ugyanebbe a vízfolyásba ömlik – gyakran tisztítatlanul. A turizmus hatására veszélybe került élőhelyek nem számítanak, mert rájuk a turista nem kíváncsi. Attól persze, hogy a turista nem kíváncsi rá, a dolog még lehet értékes: a Somogy megyei Kaszópusztai vadászati például éppen nem érdekelték a közeli mocsaras – és éppen ezért megközelíthetetlen – Baláta-tó élővilágának megőrzésében. (A korábban zárt honvédelmi minisztériumi terület megnyitásával megugrott a turisták száma, s hátrébb szorult a természetvédelem.) E szűklátókörűség folytán a társulások válnak szegényebbé. eltűnt a Bükkből a fekete gólya, de megmaradt a nagyobb tűrőképességű fehér, kipusztult a Garadnából a pisztráng, de a lapulevél megterem a partján. A turista a lapulevéllal is beéri. Kérdés, hogy ez baj-e.

A turizmus következtében általában átalakul a természet: a tengerpartokon strandok létesülnek, a barlangokban járdák épülnek, a hegyekben megjelennek a sífelvonók, az állatok vadasparkokba kényszerülnek, arborétumba kerülnek a növények. Miközben a turizmus bemutatja, szükségszerűen károsítja is az értékeket. Az eredeti állapotot pedig lehetetlen helyreállítani, holott a turisták igényei is változnak, és erre időnként szükség lenne. A Fátyol-vízesés természetes mésztufa gátjait néhány évtizeddel ezelőtt „megrendszabályozták” a Szalajka-völgyben, hogy a vízesést szebbé tegyék. Az akkori felfogásnak ez megfelelt, ma már azonban komoly tiltakozást váltana ki az intézkedés. A turista szolgáltatásokat vár el, így *ab ovo*¹ megváltoztatja a környezetet.

Hiba lenne azonban lebecsülni a kedvező hatásokat. Nem kis mértékben a turizmusnak köszönhető, hogy ország- és világszerte egyre több és több nemzeti park létesül. Ezek a nemzeti parkok, még ha csak az ember által értékesnek tartott társulásokat őrzik is meg, alkalmasak arra, hogy a Föld állat- és növényvilága számára legalább részben menedéket nyújtsanak. Reményre ad okot az is, hogy az emberek ma egyre környezettudatosabbak, s e szemlélet jegyében megszületett a turisztikai szolgáltatások új ága, az ökoturizmus is. Az ökoturista a területet eredeti állapotában akarja megismerni, és annak megőrzésére törekszik. Igyekszik tevékenységével a lehető legkevesebb kárt okozni, azt is az értéknek tartott területtől minél távolabb.

Forrás: Kovász, V. évfolyam, 3–4. szám, 2001. Ősz–Tél (153–165. o.)

<http://korny10.bke.hu/kovasz/kov11/turizmus.html>

¹ ab ovo (latin): a kezdetektől, eleve

1. Határozza meg saját szavaival, mit jelentenek a szöveg következő kifejezései:

falusi turizmus

.....

vadaspark

.....

fogadó terület

.....

3 pont

2. Fogalmazza meg egyetlen mondatban, mit jelent a szövegben a kifejezés:

környezettudatos

.....

.....

3 pont

3. Mi jellemző a turizmus megítélésének egyes szakaszaira?**Készítsen vázlatot! Vázlatában törekedjen a tömörségre, szorítkozzon kulcsszavakra, jellemző kifejezésekre!**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8 pont	
--------	--

4. Írjon rövid figyelemfelhívó-toborzó szórólapot, amelyen biciklitúrát ajánl diáktársainak egy hazai nemzeti parkban!

6 pont	
--------	--

5. Mi a szerepe a szövegben a kérdő mondatoknak? Foglalja össze tömören, legalább három összetevő megnevezésével!

.....

.....

.....

.....

4 pont	
--------	--

6. A szerző több helyen említ konkrét, földrajzi névvel megjelölt példákat a szövegben. Mi a szerepe és az olvasóra gyakorolt hatása ezeknek?

.....

.....

.....

.....

.....

4 pont	
--------	--

7. „Az utazás szükségletté vált” – írja a szerző. Vesse össze a turizmus különböző formáit az alábbi képek alapján! Megállapításait az eltérő úti célokat figyelembe véve tömören, címszavakban közölje!

A képek forrása: [www. baraka/hu/fotógaléria](http://www.baraka.hu/fotógaléria)

.....

.....

.....

.....

.....

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés	40	

javító tanár

	elért pontszám	programba beírt pontszám
I. Szövegértés		

javító tanár

jegyző

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 8.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2006. május 8. 8:00

II. SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egy feladatot oldjon meg, ugyanis csak egy megoldás értékelhető! Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Mondanivalójába építse be ismereteit, olvasmányélményeit! Fogalmazzon meg önálló véleményt!

Gondosan szerkessze meg fogalmazását, ügyeljen a helyesírássra! Ha bizonytalan, használja a helyesírási szótárt!

Legalább 3–4 oldalt írjon!

Eredményes munkát kívánunk!

ÉRVELÉS

Az alábbi szöveget Umberto Ecótól idézzük, *A rózsá neve* című nagysikerű regényéhez írott széljegyzetéből.

Olvassa el figyelmesen a szöveget! Fejtse ki véleményét Eco gondolatairól! Érvelő esszéjében irodalomolvasóként fogalmazza meg, miben ért egyet és miben cáfolja a regények címadásáról írottakat! Kifejtésében értelmezzen legalább három-négy magyar és/vagy világirodalmi példát a mű címe és az olvasó várakozása szempontjából! Írásának adjon címet!

„A szerző nem értelmezheti a saját művét, hiszen éppen azért írt regényt, hogy az maga gerjessze az értelmezéseket. Csakhogy e nemes szándék megvalósításának már az is mindjárt útját állja, hogy a regényhez címet kell választani.

A cím sajnos máris az értelmezéshez ad kulcsot. Nehéz ellenállni az olyan címek sugallatának, mint a *Vörös és fekete* vagy a *Háború és béke*. Leginkább a *Copperfield Dávid* vagy a *Robinson Crusoe*-szerű címek vannak tekintettel az olvasóra, de azért a címszereplőre való utalás is jelenthet illetéktelen szerzői beavatkozást. A *Goriot apó* az olvasó figyelmét az öregapóra tereli, holott a regény Rastignac vagy Vautrin [...] eposza is. Talán a Dumas-féle tisztességes tisztességtelenség a legjobb, hiszen nyilvánvaló, hogy *A három testőr* valójában a negyediknek a történetét beszéli el.”

*Umberto Eco (1932–)
olasz regényíró, nyelvész,
esszéíró*

V A G Y

EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

Értelmezze Márai Sándornak az emigráns létet megjelenítő művét! Mi a szerepe a költeményben a magyar nyelvre és kultúrára való utalásoknak? Kifejtésében térjen ki a lírai én beszédmódjára, a vers szerkezetét meghatározó ellentétek, időszembesítések szerepére!

*Márai Sándor (1900–1989) író,
költő, esszéíró*

Márai Sándor: Halotti beszéd

Látjátok feleim szem'tekkel, mik vagyunk.
 Por és hamu vagyunk.
 Emlékeink szétesnek, mint a régi szövetek.
 Össze tudod még rakni a Margit-szigetet?..
 Már minden csak dirib-darab, szilánk, avított kacat.
 A halottnak szakálla nőtt, a neved számadat.
 Nyelvünk is foszlik, szakadoz és a drága szavak
 Elporlanak, elszáradnak a szápadlat alatt.
 A „pillangó”, a „gyöngy”, a „szív” – már nem az, ami volt,
 Amikor a költő még egy család nyelvén dalolt
 És megértették, ahogy a dajkaéneket
 A szunnyadó, nyugós gyerek álmában érti meg.
 Szívverésünk titkos beszéd, álmunk zshiványoké,
 A gyerekek `Toldi`-t olvasod, és azt feleli: `oké`.
 A pap már spanyolul morogja koporsónk felett:
 „A halál gyötrelmei körülvettek engemet!...”
 Az ohioi bányában megbicsaklik kezed,
 A csákány koccan és lehull nevedről az ékezet.
 A tyrrheni tenger zúgni kezd s hallod Babits szavát,
 Krúdy hárfája zengi át az ausztrál éjszakát.
 Még szólnak és üzennek ők, mély szellemhangokon,
 A tested is emlékezik, mint távoli rokon.
 Még felkiáltasz: „Az nem lehet, hogy oly szent akarat...”
 De már tudod! Igen, lehet... És fejtetted a vasat
 Thüringiában. Posta nincs. Nem mernek írni már.
 Minden katorga jeltelen, halotttért sírni kár.
 A konzul gumit rág, zabos, törli pápaszemét,
 Látnivaló, untatja a sok okmány és pecsét –
 Havi ezret kap és kocsit. A Mistress s a baby
 Fényképe áll az asztalán. Ki volt neki Ady?
 Mi volt egy nép? Mi ezer év? Költészet és zene?

Arany szava?... Rippli színe? Bartók vad szelleme?
 „Az nem lehet, hogy annyi szív...” Maradj nyugodt. Lehet.
 Nagyhatalmak cserélnek majd hosszú üzenetet.
 Te hallgass és figyelj. Tudjad, már él a kis sakál,
 Mely afrikai sírodon tíz körmével kapál.
 Már sarjad a vadkaktusz is, mely elfedi neved
 A mexikói fejfán, hogy ne is keressenek.
 Még azt hiszed, élsz?... Valahol?... És ha máshol nem is,
 Testvéreid szívében élsz?... Nem, rossz álom ez is.
 Még hallod a hörgő panaszt: „Testvért testvér elad...”
 Egy hang aléltan közbeszól: „Ne szóljon ajakad...”
 Egy másik nyög: „Nehogy, ki távol sír e nemzetén...”
 Még egy hörög: „Megutálni is kénytelen legyen.”
 Hát így. `Keep smiling`. És ne kérdjed senkitől: miért?
 Vagy: „Rosszabb voltam, mint ezek?...” Magyar voltál, ezért.
 És észrt voltál, litván, román... Most hallgass és fizess.
 Elmúltak az aztékok is. Majd csak lesz, ami lesz.
 Egyszer kiás egy nagy tudós, mint avar lófejet,
 A radioaktív hamu mindent betemet.
 Túrdd, hogy már nem vagy ember `ott`, csak osztályidegen,
 Túrdd, hogy már nem vagy ember `itt`, csak szám egy képletén,
 Túrdd, hogy az Isten túri ezt, s a vad, tajtékos ég
 Nem küld villámot gyújtani, hasznos a bölcsesség.
 Mosolyogj, mikor a pribék kitépi nyelvedet,
 Köszönd a koporsóban is, ha van, ki eltemet.
 Órizd eszelősen néhány jelzödet, álmodat,
 Ne mukkanj, amikor a boss megszámolja fogad.
 Szorongasd még a bugyrodát, rongyaidat, szegény
 Emlékeid: egy hajfürtöt, fényképet, költeményt –
 Mert ez maradt. Zsugorian még számbaveheted
 A Mikó utca gesztenyefáit, mind a hetet,
 És Jenő nem adta vissza a Shelley-kötetet,
 És már nincs, akinek a hóhér eladja a kötelet,
 És elszáradnak idegeink, elapad vérünk, agyunk,
 Látjátok feleim szem'tekkel, mik vagyunk?
 Íme, por és hamu vagyunk.

(Posillipo, 1950)

Jegyzetek:

Márai Sándor 1948-ban kényszerült végleg elhagyni Magyarországot.

pillangó, gyöngy, szív: utalás a Kosztolányi Dezső által megnevezett tíz legszebb magyar szóra.

katorga: kényszer munkával együtt járó száműzetés. Itt a jeltelenül elpusztultak sírhelye.

Rippli: utalás Rippl-Rónai József festőművészre.

„Testvért testvér elad...”, „Ne szóljon ajakad...”, „Nehogy, ki távol sír e nemzetén...”, „Megutálni is kénytelen legyen”: részletek Tompa Mihály A gólyához című, az 1850-as évek elején írott verséből.

boss: főnök (angol)

Keep smiling: bájosmosoly, kényszeredett mosoly, udvarias, de üres arckifejezés.

Posillipo: település Olaszországban.

V A G Y

ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS

A magyar irodalom két nagy magány-versét olvashatja az alábbiakban. Miként idézi meg Vajda János és Juhász Gyula alkotása a felejtés és emlékezés kettősségét? Miben közös és miben tér el az emlékezés megjelenítése a két műben? Összehasonlító elemzésében mutassa be a hangnemt, a szerkezet és a képalkotás jellemzőit!

Vajda János (1827–1897)

Juhász Gyula (1883–1937)

Vajda János: *Húsz év múlva*
(*Gina emlékkönyvébe*)

Mint a Montblanc csucsán a jég,
Minek nem árt se nap, se szél,
Csöndes szívem, többé nem ég;
Nem bántja újabb szenvedély.

Körültem csillagmiriád
Versenyt kacérkodik, ragyog,
Fejemre szórja sugarát;
Azért még föl nem olvadok.

De néha csöndes éjszakán
Elálmodozva, egyedül –
Múlt ifjuság tündér taván
Hattyúi képed fölmerül.

És ekkor még szívem kigyúl,
Mint hosszú téli éjjelen
Montblanc örök hava, ha túl
A fölkelő nap megjelen...

(1876)

Juhász Gyula: *Anna örök*

Az évek jöttek, mentek, elmaradtál
Emlékeimből, lassan, elfakult
Arcképed a szívemben, elmosódott
A vállaidnak ive, elsuhant
A hangod, és én nem mentem utánad
Az élet egyre mélyebb erdejében.
Ma már nyugodtan ejtem a neved ki,
Ma már nem reszketek tekintetedre,
Ma már tudom, hogy egy voltál a sokból,
Hogy ifjuság bolondság, ó, de mégis,
Ne hidd, szívem, hogy ez hiába volt,
És hogy egészen elmúlt, ó, ne hidd!
Mert benne élsz te minden félrecsúszott
Nyakkendőmben és elvétett szavamban
És minden eltévesztett köszönésben
És minden összetépett levelemben
És egész elhibázott életemben
Élsz és uralkodol örökkön, Amen.

(1926)

Tartalom 20 pont	
---------------------	--

Szerkezet 20 pont	
----------------------	--

Nyelvi minőség 20 pont	
------------------------------	--

Összesen 60 pont	
---------------------	--

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Szövegértés		40	
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség	20	
	szerkezet, felépítés	20	
	nyelvi minőség	20	
Levonások	helyesírási hibák	Levonható: 15	
	íráskep	Levonható: 3	
ÖSSZESEN:		100	

 javító tanár

		Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Szövegértés			
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség		
	szerkezet, felépítés		
	nyelvi minőség		
Levonások	helyesírási hibák		
	íráskep		

 javító tanár

 jegyző